

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
☞ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ☞

ÅRGÅNG 9
NOVEMBER
1922

ALLA DAMER BÖRA BEAKTA

vårt utomordentligt rikhaltiga urval av
eleganta och välgjorda

KAPPOR, DRÄKTER OCH ULSTRAR

FÖR PROMENAD OCH SPORT

KLÄNNINGAR i säsongens mest stilfulla modeller.
Dam-Linnevaror i finaste kvaliteter och mönster.

PAUL U. BERGSTRÖMS A.-B.
74 DROTNINGGATAN 74   DAMKONFEKTIONEN 1 tr.

A. OLSSON BLOMSTERHANDEL KLARBERGSGATAN 23

Allm. Tel. Norr 564   Riks Tel. 89 87

FÖRSTKLASSIGA VAROR!
SMAKFULLT ARBETE!
BILLIGA PRISER!

REKOMMENDERAS

Collan-Oljan

Världens förnämsta läder-
preservativ, gör skodonen
absolut vattentäta och minst
dubbelt varaktiga.

A.-B. Collan-Olje-Fabriken
T. OLSEN - STOCKHOLM

ADVOKATFIRMAN

ANDÉN & STAËL VON HOLSTEIN

Innehavare: Jur. Kand. EVA ANDÉN
Ledamot av Sv. Adv. Samf.

Rikstel.
7576

Jur. Kand. MATHILDA STAËL VON HOLSTEIN
LILLA VATTUGATAN 14, 1 tr., vid Brunkebergstorg

Allm. Tel.
Norr 18336

Testamenten, boutredningar, äktenskapsförord, familjerättssaker, hyres-
ärenden, fastighetsförvaltning, juridiska uppdrag av alla slag.
Även skriftliga förfrågningar besvaras.

Äkta Spets- & Sidendepôt

— 38 LINNÉGATAN 38 —
har inflyttat i ny lokal

STUREGATAN 6" (HISS)

Riks 774 86

Riks 774 86

NYHETER I

Spetsar - Smycken

Skärp m. m.

Telefon
539
Malmö

Perslow's

**Siden & Manu-
fakturaffär**

Alltid nyheter i största urval

Orientering i giftermålsbalken.

I.

Genom de lagar på familjerättens område, som antogs av 1920 års riksdag, har hustruns och moderns ställning inom äktenskapet blivit högst väsentligt förändrad och förbättrad.

Den nya giftermålsbalken, som trädde i kraft från och med den 1 januari 1921, gäller med avseende å alla äktenskap ingångna efter lagens ikraftträdande. Lagen om barn i äktenskap gäller ävenledes från och med den 1 januari 1921 och avser barn i äktenskap, födda före eller efter lagens ikraftträdande.

Enligt den nya giftermålsbalken intaga mannen och hustrun en med varandra sidoordnad ställning i äktenskapet med samma rättigheter och samma skyldigheter gentemot varandra och familjen. Bestämmelserna i balken utmärkas med några få undantag av en fullkomlig ömsesidighet. Ett av undantagen avser att bereda familjen gemensamt namn. Denna hänsyn bar lett till ett undantagslöst stadfästade av sedvänjan, att hustrun vid äktenskapets ingående skall erhålla mannens släktnamn, varvid dock stadgats

möjlighet för henne att efter anmälan få bära sitt eget och mannens namn i förening.

I detta sammanhang må nämnas, att den nya äktenskapslagstiftningen icke ändrat på bestämmelserna i medborgarskapslagen, att svensk kvinna, som ingår äktenskap med utländsk man, förlorar sitt svenska medborgarskap med de förmåner detta medför samt att utländsk kvinna, som gifter sig med svensk man, erhåller svenskt medborgarskap.

Målsmanskapets upphävande.

Bestämmelserna i den gamla giftermålsbalken karakteriserades förnämligast av mannens målsmanskap. Detta innebar, att mannen ensam hade avgöranderätten i de flesta familjens angelägenheter. Han hade på grund av sitt s. k. husbondevälde att avgöra i frågor angående familjens boningsort, bostad och levnadssätt m. m. dyl., angående hustruns arbete utom hemmet, barnen, deras vistelseort, uppfostran, utbildning m. m. Han hade också förvaltningsrätt över makarnas ge-

mensamma egendom, med undantag dock för hustruns arbetsinkomst, samt även över hustruns enskilda egendom i fall den icke genom äktenskapsförord eller bestämmelse i testamente eller gåvobrev undantagits från hans förvaltning. På det hela taget var hustrun utan rättslig handlingsförmåga, hon kunde bl. a. icke utan mannens samtycke träffa avtal, ingå borgen eller sluta andra förbindelser. Hon hade icke heller rättsligen sett någon ting att säga till om beträffande sina barn.

Den nya giftermålsbalken har helt brutit mot denna gamla princip, som bottnade i föregående århundradens föreställningssätt och ekonomiska och sociala förutsättningar. Den utgår ifrån det tjugonde århundradets uppfattning av kvinnans ställning i samhället och äktenskapet samt från nuvarande ekonomiska utveckling. Målsmanskapet förekommer icke mera. Makarna äro enligt lagen jämställda. Den ene har icke bestämmanderätt över den andre och någon ekonomisk eller juridisk underkastelse för den ene eller andre maken inträder icke i och med äktenskapet. De inskränningar, som äktenskapet medför i makes dispositionsrätt över egendom och i övrigt, gälla lika för såväl mannen som hustrun.

Med målsmanskapets försvinnande får hustrun samma rättsliga handlingsförmåga som en ogift kvinna; hon behöver icke längre mannens samtycke och godkännande, om hon vill sluta ett avtal, ingå en borgensförbindel-

se, driva en rörelse; hon förfogar fritt över sin arbetskraft och för själv sin talan. En mor, vilken som änka varit förmyndare för sina barn, kommer icke såsom förut att, om hon ingår nytt gifte, förlora denna ställning, ty en hustru kan likaväl som änkan eller den ogifta kvinnan vara förmyndare icke blott för sina barn utan även för vilken som helst annan omyndig.

Bestämmanderätten i familjens angelägenheter.

Grundstadgandet om makarnas personliga förhållande lyder i nya giftermålsbalken sålunda:

”Man och hustru äro skyldiga varandra trohet och bistånd; de hava att i samråd verka för familjens bästa.”

Stadgandet om samrådsplikt ger makarna en fullt sidoordnad ställning: det betonas på en gång vardera makes självständighet och hans skyldighet att taga hänsyn till andra makes uppfattning och önsknningar.

Juridiskt sett är ingendera maken underkastad den andres beslut angående familjens verksamhet, levnadsätt eller vistelseort m. m. dylikt. Detta utesluter givetvis ej, att i många fall de ekonomiska förutsättningarna medföra, att den ena maken praktiskt taget får foga sig efter den andre makes beslut.

Ömsesidig underhållsplikt.

Makarna äro båda skyldiga att var efter sin förmåga genom tillskott av penningar, verksamhet i hemmet eller annorledes bidra till att bereda

familjen det underhåll, som med avseende å makarnas villkor må anses tillbörligt. Genom lagens uttryck "verksamhet i hemmet" har klart och tydligt angivits, att hustruns arbete inom hemmet är att anse såsom försörjningsarbete icke allenast för henne själv utan även för familjen. Därmed avlägsnas den ofta nog förekommande uppfattningen, att hustrun utgör en "försörd" medlem av familjen, och det erkännes fullt ut, att hennes verksamhet i hemmet — även om den ej inbringar henne några kontanter, varmed hon kan bidra till familjens utgifter — har ett värde, som ställer henne vid mannens sida som "försörjande".

Då underhållsskyldigheten åligger makarna i förhållande till deras förmåga, blir givetvis en hustru, som har egna inkomster av arbete eller kapital, skyldig att bidra till underhållet även med kontanta medel. I de fall åter, då hustrun ej har några tillgångar och då inga särskilda omständigheter göra det nödvändigt att hon idkar förvärvsarbete, får hon anses ha fullgjort sin underhållsplikt genom att ägna sig åt vården om barnen och hemmet. Det bör observeras att till familjens underhåll räknas icke allenast vad som erfordras för den gemensamma hushållningen och barnens uppfostran utan också utgifter för vardera makens särskilda behov, beräknade efter "vad som med avseende å makarnas villkor må anses tillbörligt", d. v. s. efter en standard, som med iakttagande av skälig sparsamhet bestämmes av

vad makarna gemensamt kunna prestera.

En följd av den ömsesidiga underhållsplikten efter förmåga har blivit ett stadgande, att makarna äro skyldiga att "giva varandra de upplysningar rörande sina ekonomiska förhållanden, som erfordras för bedömning av varderas underhållsskyldighet". Det ofta överklagade förhållandet, att hustrun saknar kännedom om familjens verkliga ekonomiska ställning, borde därmed icke vidare kunna förekomma.

Lämnar vad ena maken bör tillskjuta till underhållet icke tillgång till bestridande av utgifterna för hans särskilda behov och de utgifter han eljest med hänsyn till makarnas levnadsförhållanden enligt sed har att ombesörja för familjens underhåll, är andra maken pliktig att i lämpliga poster tillhandahålla honom erforderliga penningemedel härtill.

Regeln är som synes ömsesidig. I de visserligen ej så vanliga fall, då hustrun har den större inkomsten och sålunda också den större bidragsplikten, är det både billigt och önskvärt att mannen beredes självständighet i avseende på utgifter, som hon är närmast att ombesörja. Bestämmelsen har dock sin egentliga betydelse för hustrun som, då hon har sitt arbete förlagt till hemmet, i regel saknar egna kontanta medel för tillgodoseende av sina egna och hushållets utgifter. Genom bestämmelsen har utsagts att den inkomstförvärvande mannen i dylika fall är skyldig att ställa till

hennes förfogande såväl hushållspengar som medel till utgifter för hennes särskilda behov. Och dessa medel böra icke lämnas i allt för små belopp utan i poster, som med hänsyn till makarnas ekonomiska förhållanden kunna anses lämpliga.

De belopp, som sålunda av den ena maken ställas till den andres disposition, skola ej övergå till denna med äganderätt. Härifrån göres dock undantag för de medel, som avsetts för tillgodoseende av mottagarens särskilda behov. De övergå med full äganderätt till denne och kunna av honom användas eller besparas efter gottfinnande utan någon risk att vare sig pengarna eller vad som därför inköpts kan tagas i anspråk för andra makens gäld.

Rätt att förplikta andra maken.

Rätten att erhålla hushållspengar kan givetvis icke förekomma, att en hustru i många fall kan behöva anlita kredit vid inköp av olika slags förnödenheter. Har hon emellertid inga egna medel, har hon sannolikt ej heller någon kredit, och även då hon ej saknar sådan, vore det orimligt, om hon ensam skulle bli ansvarig gentemot borgenären för utgifter, som med skäl kunna betecknas som gemensamma. För löpande sedvanliga utgifter, som röra den dagliga hushållningen och barnens uppfostran — alltså för matvaror, förbrukningsartiklar, skolböcker, barnens kläder o. d. — ger lagen också makarna rätt att ömsesidigt förplikta varandra, så

att kreditgivaren kan hålla sig till vilken som helst av makarna för hela beloppet. Denna rätt, som icke tillkommer make beträffande utgifter för hans särskilda behov, sträcker sig emellertid ej utöver en viss tämligen trång ram, som bestämmes av vad som kan anses sedvanligt med hänsyn till familjens ställning.

Då makarnas fulla likställighet i avseende på ansvaret för sådana skulder, varom här är fråga, ofta skulle te sig hård för den ekonomiskt svagare hustrun, medgiver lagen vissa särskilda lättnader för henne. Det stadgas nämligen beträffande skuld, som båda makarna eller endera gjort för den dagliga hushållningen eller barnens uppfostran, dels att fordringsägare icke skall ha rätt att söka betalning hos hustrun senare än två år efter förfallodagen, dels att hustrun efter en bodelning — på grund av boskillnad, hemskillnad eller äktenskapets upplösning — icke skall vara skyldig att svara för skulden med större belopp än sina dåvarande tillgångar. Hon kan alltså icke råka ut för en under flera år hopad skuldbörda, och hon behöver icke frukta, att vad hon efter bodelning förvärvar skall tagas i anspråk för skulder, som gjorts medan mannens inkomst ännu utgjorde den egentliga grunden för familjens kredit.

Försumliga familjeförsörjare.

Den nya giftermålsbalken är sträng mot försumliga familjeförsörjare. Gör make sig skyldig till uppenbar

försummelse av sin underhållsplikt, ger den nämligen andra maken rätt att instämna honom för domstol, som kan ålägga den försumlige att utbetala ett underhållsbidrag till andra maken. Detta bidrag kan avse icke blott sådana utgifter, som den underhållskrävande maken närmast skulle ha att ombesörja, utan även sådana, som rätten kan finna skäligt att låta honom handhava. Detta är en bestämmelse som torde få stor praktisk betydelse. Enligt förut gällande rättskunde en hustru icke under bestående äktenskap vare sig för sig själv eller sina barn utfå underhåll av en treds-kande familjefader. Underhåll under bestående äktenskap kan utdömas såväl då makarna leva tillsammans som om de på grund av söndring leva åtskilda.

Innan rätten till behandling kan upptaga ett dylikt yrkande om utfående av underhåll, måste emellertid medling mellan makarna ha företagits för att om möjligt åstadkomma en rättelse i missförhållandet utan att domstolen behöver ingripa.

Såsom medlare kan anlitas antingen vederbörande präst, som är självskrivnen medlare, eller av kommunen särskilt utsedd medlare (man eller kvinna) eller ock person, som ordföranden i rätten för det särskilda fallet utser.

I regel torde medlaren lätt nog med stöd av lagens bestämmelser kunna förmå den försumlige maken att sluta ett avtal angående underhållsskyldigheten, som ger andra maken rätt att,

om så skulle visa sig behöfligt, utfå det avtalade beloppet hos arbetsgivarn, liksom om det varit utdömt av domstol.

Förmögenhetsordningen.

Enligt den äldre rätten var makarnas egendom i regel gemensam, men då den gemensamma egendomen stod under mannens oinskränkta förvaltningsrätt, verkade systemet snarast som om mannen vore den ende verkliga ägaren och hustrun endast hade rätt till del i egendomen vid äktenskapets upplösning. Följden härav blev ekonomisk osjälvständighet för hustrun. Visserligen erbjöd lagen hustrun en möjlighet att undgå denna påföljd genom att i äktenskapsförord före vigseln förbehålla sig egendom såsom enskild jämte rätten att förvalta densamma. Men av många skäl blev det endast i relativt få fall, som denna möjlighet kom att begagnas.

Genom mannens vidsträckta befogenhet att belasta det samfällda boet med gäld medförde den gamla förmögenhetsordningen också för hustrun den mycket kännbara olägenheten att den av henne införda egendomen i regel kunde tagas i anspråk för mannens skulder och alltså utan hennes vållande förskingras och förslösas.

Den nya förmögenhetsordningen söker nu att med bibehållande så långt möjligt av intressegemenskapen mellan makarna tillförsäkra vardera maken ekonomisk självständighet och möjlighet att skydda hemmets intressen.

Enligt nya giftermålsbalken verkar äktenskaps ingående principiellt sett icke någon ändring i makes ägande- och förvaltningsrätt över egendom, som han vid äktenskapets ingående innehar eller under äktenskapet förvärvar. (Förvärv tages här i vidsträcktaste bemärkelse och omfattar jämte arbetsförtjänst och avkastning av kapital även arv, gåva, köp etc.)

I och med vigseln får emellertid envar av makarna giftorätt i den egendom, som andre maken vid äktenskapets ingående har eller sedermera förvärvar, så framt icke egendomen är undantagen som makens enskilda. Makes egendom, vari giftorätt äger rum, kallas hans giftorättsgods.

Genom giftorätten skapas ingen gemensam egendom, men den betonar starkt intressegemenskapen mellan makarna. Den medför, att vid bodelning, som skall äga rum vid boskillnad, hemskillnad eller äktenskapets upplösning genom dödsfall eller skilsmässa, vardera maken, sedan erforderligt belopp avsatts för täckande av befintliga skulder, erhåller hälften av båda makarnas sammanlagda giftorättsgods.

Vidare ålägger giftorätten make vissa inskränkningar i rätten att fritt förfoga över sitt giftorättsgods. Dessa inskränkningar äro följande:

1) Make är skyldig att så vårda giftorättsgods, att det icke otillbörligen minskas andre maken till förfång.

2) Make får icke avhända sig eller med inteckning för gäld belasta fast egendom, vari andre maken har giftorätt,

utan att denne skriftligen och med tvenne vittnen samtycker därtill.

3) Make får icke utan andre makens samtycke avhända sig eller pantsätta lösören, i vilka denne har giftorätt och vilka ingå i det för makarnas gemensamma begagnande avsedda bohaget eller utgöra andre makens nödiga arbetsredskap eller äro avsedda för barnens personliga bruk.

Den första av dessa bestämmelser utgår från uppfattningen att en gift person rimligen bör åläggas en särskild skyldighet att väl förvalta sitt gods, då han har flera att svara för än för sig själv. Sviker han väsentligen denna skyldighet, så att han genom missbruk eller vanvård av sin egendom — exempelvis lättsinniga spekulationer, spel, otillbörliga gåvor — bringar familjens ekonomi i fara, ger giftorätten andra maken möjlighet att redan under äktenskapets bestånd ernå en uppdelning av egendomen, vid vilken han såvitt möjligt hålles skadeslös genom att redan före delningen på sin lott utfå egendom, som i värde motsvarar det otillbörligen förslösade.

De andra inskränkningarna i förfoganderätten över giftorättsgodset avse att ge andra maken medbestämmanderätt, då det gäller sådan egendom till vilken familjens intresse är särskilt starkt knutet, nämligen vid avyttring eller pantsättning av *fastighet* samt vid avyttring eller pantsättning av visst bohag, som tillhör det gemensamma hemmet. I dessa fall kräves icke blott ägarens utan även andra makens samtycke för att åtgär-

den skall vara giltig, en bestämmelse som för många hustrur betyder väsentligt ökade möjligheter att hålla hemmet vid makt.

I äktenskap kan utom giftorättsgods även finnas enskild egendom. Enligt nya giftermålsbalken är enskild egendom:

a) den egendom, som genom äktenskapsförord förklarats skola vara enskild;

b) den egendom, som make erhållit i gåva av annan än andre maken med villkor, att den skall vara enskild eller som make erhållit genom arv eller testamente med sådant villkor;

c) vad som trätt i stället för enskild egendom.

(Avkastning av enskild egendom är däremot icke enskild, så framt icke sådant föreskrivits, utan giftorättsgods.)

Beträffande enskild egendom gäller, att sådan icke ingår i bodelning.

Icke heller gälla beträffande enskild egendom några inskränkningar i förvaltningsrätten över densamma.

Giftorättsgemenskapen kan under bestående äktenskap upplösas genom *boskillnad*. Makar kunna gemensamt vinna boskillnad, när de därom äro ense. Ena maken är berättigad att efter ansökan vinna boskillnad om andre maken genom vanvård av sina ekonomiska angelägenheter, genom missbruk av rätten att råda över sitt giftorättsgods eller genom annat otillbörligt förfarande vållar väsentlig minsk-

ning därav eller fara för sådan minskning, samt vidare när andra makens bo är avträtt till konkurs. All egendom, som make förvärvar efter det boskillnad blivit sökt, är hans enskilda egendom om boskillnad beviljas. Vid boskillnad skall bouppteckning upprättas samt bodelning mellan makarna äga rum.

Av makarnas ekonomiska självständighet gentemot varandra följer, att de skulder, den ene maken ingår, i allmänhet icke komma att åvila även den andre maken. En var av makarna svarar nämligen med sitt giftorättsgods och sin enskilda egendom för den gäld, som han gjort före äktenskapet eller under dess bestånd. Andre maken har i allmänhet för sådan gäld icke något ansvar (Angående gemensam gäld för den dagliga hushållningen och barnens uppfostran se ovan!)

I. C. Wis "Bulletin". Internationella Kvinnorådet har nu realiserat sin vid kongressen i Kristiania framlagda och vid exekutivmötet i Haag i våras antagna plan att utge ett eget pressorgan. "Bulletin" lyder namnet på den lilla tidningen, som upptar meddelanden från styrelsen och från de till Int. Kvinnorådet anslutna skilda länderna nationalförbund och som i sin helhet är avsedd att förmedla nyheter av intresse för den stora kvinnoorganisationens olika avdelningar. Priset är tillsvidare satt lågt nog, i svenskt mynt två kronor; prenumeration kan ske genom fröken E. Kleman, 59 Valhallavägen, Stockholm.

Kringblick.

Alla vägar bära till Rom. Ordspråket är gammalt nog, men det är denna vinters lösensord för Internationella rösträttsalliansen. Alliansens nionde kongress går av stapeln nästa vår och — i Rom. Jus suffragii menar därför att det gamla ordspråket skall hållas alla för ögonen så att de inte glömma att det är till Rom som kosan nu i sanning skall länkas.

Preliminära inbjudningar till mera avlägsna länder att sända delegerade äro redan utfärdade. Vid senaste kongress, i Genève 1920, voro tre fjärdedelar av världen representerade, Indien och Japan — Kina även i egentlig mening ehuru dess representant inte hann fram — bland dessa. Nu väntar man anslutning från hela världen. Australien, som hittills inte till någon del varit ansluten, håller redan på att ordna med sin delegation.

Mrs Chapman Catt har med vanligt aktivt intresse gjort en liten Europatripp i höst för att i egen person ta del av förberedelserna. Oktober såg henne i Rom, där hon konfererade med ledarna inom italienska rösträttsföreningen, och nu i november gästar hon högkvarteret i London för att där delta i överläggningar angående den blivande kongressen.

Finskorna i sitt lands riksdag.

Den gångna sommaren har i Finland gått i riksdagsvalens tecken, och de finska kvinnorna ha som alltid aktivt och intresserat tagit sin del av agitation och valarbete. Resultatet, vad direkt den kvinnliga representationen i riksdagen beträffar, är 19 valda riksdagskvinnor. Dessa åter- och nyvalda representanter fördela sig på de skilda partierna med 1 i Svenska Folkpartiets riksdagsgrupp: Annie Furuhjelm; 1 i Finska Samlingspartiet: Tekla Hultin; 1 i Finska Framstegspartiet: Mandi Mannula; 11 i Socialdemokratiska partiet: Hilda Seppälä, Aino Lehtokoski, Fanny Ahlfors, Miina Sillanpää, Olga Leinonen, Ida Vihuri, Anni Huotari, Anna Haverinen, Aino Sommarberg, Hilja Valjakka, Hilma

Koivulahti-Lehto; 5 i kommunistiska partiet: Elin Fagerholm, Laura Numminen, Emmy Mäkelin, Lempi Tumoni, Hilda Hannunen.

Det låga antalet kvinnliga representanter i de borgerliga partigrupperna kommenteras i *Astra*, Svenska Kvinnoförbundets i Finland organ. Samtidigt som Annie Furuhjelm och Tekla Hultins återval, liksom valet av den tredje borgerliga representanten, Mandi Hannula, med glädje annoteras, pekar tidningen på det faktum att i en valkrets, där *mer än hälften* av väljarkåren utgöres av kvinnor, som i Nylands — där Annie Furuhjelm återvalts — ha kvinnorna icke mäktat — eller snarare inte gittat — genomdriva valet av mer än en kvinna, av 25 riksdagsrepresentanter. De flertaliga socialdemokratiska och kommunistiska riksdagskvinnorna utgöra ett bevis på, menar tidningen, vad kvinnorna *kunna* göra, om de vilja hålla tillsammans. Det är med bitter besvikelse *Astra* jämför valresultaten inom den egna och de andra grupperna.

Revision till fred.

"Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet", Kvinnornas världsfredsförbund som framvuxit ur världskriget, inbjuder till en kongress i Haag den 7 december i syfte att "propagera för en snabb och opartisk av föregående bestämmelser obunden lösning av de stora ekonomiska problemen". Som synes gäller det en demonstration från internationellt kvinnohåll mot de förhållanden som framskapats av kriget och i ännu högre grad av fredsslutet. I samband med inbjudningen till kongressen har den svenska sektionen av det internationella fredsförbundet riktat en vädjan till kvinnorna att såväl moraliskt som ekonomiskt stödja planen genom att ge *sitt namn* och den *Nya fredskronan*. *Kvinnornas Fredsförbunds Sekretariat*, Smålandsgatan 42, Stockholm, mottar anmälningar härom och inbetalning av den 1-krona det är fråga om.

Fredrika Bremers nya bok.

En boknyhet, vars original är sjuttio år gammalt, ett historiskt ögonblickspanorama av drottning Victorias England utställningsåret 1851, meddelas oss i Fredrika Bremers nu för första gången i bokform på svenska återgivna serieartiklar i Aftonbladet för 1852: "England om hösten år 1851", med inledning av Klara Johanson. Denna artikelserie har i sin helhet hittills hos oss varit okänd, och troligen har, enligt utgivarens förmodan, "bara två personer studerat igenom" dessa Aftonbladsartiklar "sedan de dagar, då de kom färska i prenumeranternas händer".

Liksom under den tvååriga Amerikaresa, vars avslutning Englandsvistelsen är, företer Fredrika Bremer under de sex veckor hon bestod åt England bilden av en litterär berömdhet på spaning efter ferment och begynnelse till "det fullkomliga samhället", kring vilket hennes eftertanke, hjärta och fantasi kretsade. Hennes böcker hade jämnat vägen och öppnat dörrarna för henne. Men det var ej som litteratör hon reste. Konstnären i henne kunde tjusas av vackra syner och egenartade intryck. Men det är icke länge åt gången, som denna världsvandrerka överlämnar sig åt uteslutande estetiska intryck. Det

England om hösten år 1851 av *Fredrika Bremer*. Utgiven och kommenterad av Klara Johanson. P. A. Norstedt & Söners förlag. Häft. kr. 5: 75. Bunden kr. 7: 25.

långa brevet från Cuba och Charleston till Danmarks drottning Caroline Amalie är karakteristiskt. Tropikernas yppighet i färger och former, morgonen, då "purpurroda Flamingos sträcka ut sina vingar att svalka dem i den stigande morgonvinden" och "smaragdgröna Colibris omfladda prunkande, röda Hybiscusblommor", tropikernas natt med Södra Korset över horisonten, allt detta fägnar väl den resandes estetiska mottaglighet, men kan icke komma henne att glömma slaveriet eller att mindre ivrigt och längtansfullt spana efter och spåra begynnelse till ett nytt, friare liv för kvinnorna. Som i brevet till drottning Caroline Amalie, så är det under hela resan i Amerika, så även i England de veckor Fredrika där tillbringade under världsexpositionsåret.

Målvissheten i Fredrika Bremers spanande efter det nya samhälle, som hon kände, att jorden behövde, kom henne att framför allt söka kontakt med personer som ägnade sig åt socialt arbete, att undvika det egentliga societetslivet och avstå från en fullständig orientering i litteraturen som sådan. Hur träffsäkra hennes i sista artikeln förekommande, fågelperspektiviska litterära omdömen dock äro, har utgivaren i anmärkningarna till texten framhållit genom ett citat av Richard Garnetts karakteristik av den tidens vitterhet.

Den skildring, som Klara Johanson

under det anspråkslösa namnet "orientering" förutskickat Fredrika Bremers artiklar, är något av det mest levande och suggestiva, som Klara Johanson gett oss. Och detta är mycket sagt. Sedd av en centralt förstående blick och synlig för läsaren genom den seendes mästerliga anvisningar, ilar Fredrika Bremer, "den lilla livliga och outtrötliga gestalten" fram genom ett myller av individuella gestalter och tidskaraktäristiska "rörelser", av Klara Johanson presenterade för läsaren med ingående kunskap och konstnärlig precision.

I den sociala frågan var Fredrika Bremer längst framme bland förtruppen.

År 1848 sörjde hon, då det såg ut "som om arbetsklassens sak vore nära nog förlorad och det gamla trälände tillståndet för större mängden arbetare fastställt inom Europa åtminstone för långa tider". Nu i England 1851 voro hennes sympatier för socialismen — den kristna socialism, som Charles Kingsley och Frederick Denison Maurice företrädde, denna kristna socialism, som efter Klara Johansons uttryck "var för sent eller för tidigt ute", "för god för denna simpla värld" och snart överröstades.

Förhoppningsfullt såg Fredrika Bremer på de uppspirande arbetarorganisationerna. Att "välgörenheten" som sådan, även i nya av tidsomständigheterna framkallade former, ej kunde råda bot på "obeståndet och farorna" i det moderna samhället var hon lika klar över, som

hon var skeptisk mot den fria konkurrensens princip. Hon ansåg, att ett verkligt botande av samhällets revalor icke skulle kunna åstadkommas "om icke", heter det i femte avdelningen av artikelserien, "inom själva arbetsklassernas sköte hade sedan en tid uppstått ett liv, en rörelse, som — jag erkänner det öppet — synes mig denna tids verkligen nya och frälsande liv, samhällets mest framåtskridande och med detsamma sant konservativa liv — de yngsta, friskaste skotten på Yggdrasils världsgamla träd".

Med samma karakteristiska användande av en bild ur fornnordiska guldäran på den ultramoderna företeelsen arbetarrörelsen säger Fredrika i följande kapitel: "Där kommunismen spökar i tankarnas skymning, där uppträder socialismen likt Tor emot trollen." Salongs- och herrgårdskultur, som varit hennes ärvda miljö, hindrade lika litet som dragningen till och levandet i forskningens och fantasiens värld Fredrika från att öppen, orädd, ivrig möta rörelser, som för henne hade sitt berättigande i kristendomens tro på människovärdet. "Det nyare samhällets vaknande medvetande och det fjärde ståndets framträdande på samhällets skådeplats, till självstyrelse, till mänsklighetens fulla medvetande och medborgarrätt kunde", som Fredrika säger i nyss citerade avdelning, "ej vara oväntat för den som tror på den kristna uppenbarelse och dess utveckling i historien".

Sympati, den kristna humanitetens och det varma hjärtats, för de vanlottade i samhället, icke fruktan för "les classes dangereuses" var det som drev Fredrika. En genomgripande ändring i samhällsbyggnaden ansåg hon nödvändig. Alternativet gällde för henne icke om men huru: "Men om det skall komma i fridsfurstens namn till jordens välsignelse, i helgamannasamfund till uppbyggande av Guds rike, eller — under den röda fanans anförande med blod och örlig och mycket elände, det beror på människorna själva..."

Fredrikas sociologiska studier voro för henne själv huvudsaken under veckorna i England, och hennes "fabriksinspektioner, slumvandringar och socialistiska intervjuer" samt de reflexioner de framkalla hos henne äro det mest nutidsaktuella i boken, liksom det mest skrymmande. Men därbredvid rymmas fångslande små bilder av landskap och byggnader, av Londons poliser och zoologiska trädgårdens djur, och av världsutställningen i det berömda Kristallpalatset. Man riktigt ser den humoristiska glimten i Fredrikas öga, när hon säger om papegojorna, att de "skreko så, att man för att stå ut därmed måste vara av släktet" och utbrister: "Nej, hellre bland de tysta, hemschtsmygande, visslande, glimmande ormarna än bland ett sällskap papegojor!" Man förnimmar ångesten av en stund i S:t Paulskyrkan koleraåret 1849, då hon passerade England på väg till Amerika, som hon beskriver i en effektfull

kontrastlik återblick från världsexpositionens jubelår till kolerans tid två år förut. Då hade medvetandet om farsot och nöd fördunklat allt för henne. "Och när jag i S:t Paul hörde det stora brusets av Londons röst, detta brus som — säges det — aldrig tystnar, blott domnar en stund emellan klockan tre och fyra om natten — då jag hörde denna röst i den folktomma kyrkan, där ingen gudstjänst var, såg upp i dess sköna kupol, den ingen lovsång fyllde, utan blott denna dånande, brusande röst, ett dunkelt, kaotiskt brus — då tyckte jag mig förnimma dånet av skickelsens strömmar vältrande sig genom tiden över sjunkande riken och folk, ryckande dem med sig bort, ned i en omätlig grav!... Det var en ögonblicklig men en förfärlig dröm!"

Vad världsutställningen 1851 betydde för det victorianska England som avsikt och upplevelse och vad den bjöd på karakteriserar Klara Johanson på några lysande sidor av den lysande inledningen. Invigningsstunden, "mättad av extatisk andakt", prins Alberts plötsligt förvärvade utomordentliga popularitet, "näst efter 'the Duke' Waterloo-hjälten som böjd och knäsvag men road stapplade med i galaprocessionen och vars vita huvud med den aristokratiska Kasperfysionomin alltjämt gällde för symbolen av Englands trygghet och ära" — det är omöjligt att avstå från att citera ett dylikt praktstycke av åskådliggörande — hantverks- och industriprodukterna innanför Kristallpalatsets

glasväggar, vi få i inledningen se dem så som de te sig för en skolad estetisk iakttagare, rik på kunskap. "Bord och stolar avvärjde närmanden med kransar av yppiga figurer, kreatur och druvklasar i full relief, lejon och leoparder, hemskt levande, kröp emot en ur mattorna, dryckeskärl, kaffekannor, kandelabrar, bordsuppsatser svallnade till menagerier och historiskt-allegoriska tablåer, järnsaker blommade och snodde sig i dans..."

Förbi detta "efemära kرافs" skred den för lyxföremål likgiltiga Fredrika med "tankfulla och visionära blickar". "Hennes ögon gled lätt över sakernas virriga mångfald och stannade bara vid de ofta oansenliga föremål som råkade sätta en hjärtesträng i sving eller starta en tankeräcka."

Om de framstående personer hon råkade och som hon gästade säger Fredrika Bremer i Englands-artiklarna nästan intet, "för en gång till överdrift" hemfallen åt diskretion. Klara Johansons inledning sörjer för att läsaren icke desto mindre får se Fredrika omgiven av en hel rad intresserande karaktärsmasker, från James Martineau och Charles Kingsley till den som modell för Dickens' Pecksniff måhända oskyldigt misstänkte S. Carter Hall, från den i förhållande till Fredrika sympatilöst iakttagande Marian Evans, som råkade henne hos förläggaren Chapman, till Mrs Hill, mellanlänken i en dynasti av social-filantroper.

Satiren saknas för visso icke i den tavla av "the mid-Victorian era",

som Klara Johanson upprullar. Men denna satir har aldrig något att skaffa med närsynt nutidsbeundran. Tvärtom, även nutiden skymtar i karaktistiken av den gångna fram i blixtljus, blottande sin torftighet. Med svårighet motstår jag frestelsen till ännu ett citat.

"England om hösten 1851" ger värdefulla bidrag till vetenskapen om "Herthas" tillblivelse. Särskilt är det intressant att finna, att en kvinnlig konstslöjdförening, "the Ladies' Guild", en organisation för kvinnoarbete, hos Fredrika utlöser en sannskyldig "Hertha"-syn före "Hertha". Den som härefter inlåter sig på frågan om Fredrika Bremers uppfattning av kvinnoemancipationen och kvinnans förhållande till mannen kan ej förbigå detta betydelsefulla uttalande, som dock nog vad hennes egen psykologi beträffar kommer att tolkas i olika riktningar. Textklarhet hjälper icke alla uttolkare.

HILMA BORELIUS.

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Ystadkretsen sammanträdde den 4 oktober, varvid ordföranden, friherrinnan Staël von Holstein, redogjorde för förbundets årsmöte i Hälsingborg, i vilket hon deltagit som kretsens ombud. Förslag att anordna en höstfest diskuterades därpå, och en kommitté tillsattes för ändamålet. Vidare beslöts att anordna ett föredrag om skolkommissionens reformförslag. Den sedan våren bordlagda frågan om diskussionsklubbers bildande upptogs därefter till behandling och beslöts att bilda en sådan

klubb. Ett antal av 15 medlemmar anmälde sig omedelbart. Mötet avslutades med samkväm och musik av fröken Margit Ehler.

M a l m ö k r e t s e n hade den 7 oktober ett talrikt besökt möte i Landstings-salen, varvid fröken Thyra Kullgren från Göteborg höll ett föredrag över ämnet "De svenska flickornas utbildning i framtidens skola". Det sakrika föredraget, som byggde på det nu föreliggande skolförslaget, åhördes med spännt intresse av auditoriet, som genom starka applåder tolkade sin tacksamhet.

K r i s t i a n s t a d s k r e t s e n hade den 13 oktober anordnat ett offentligt föredrag i Högre allmänna läroverkets aula över ämnet "Skolkommissionens förslag och flickornas undervisning". Föredragshållare var rektor Birger Sjövall, som i en intressant orientering återgav förslaget i dess genomgripande räckvidd. En livlig diskussion vidtog därpå med inlägg av auktoriteter inom skolvärlden på orten.

L u n d k r e t s e n hade den 13 oktober sammanträde på Grand Hotell med föredrag av professor Sommarin över ämnet "Socialpolitiken". Det instruktiva föredraget följdes av ett talrikt och tacksamt auditorium.

F a l k ö p i n g s k r e t s e n beslöt å sammanträde den 18 oktober att anslå den tredje onsdagen i varje månad till sammankomster under vintern.

N o r r k ö p i n g s k r e t s e n har tillsammans med ett tiotal andra kvinnoföreningar på platsen anordnat samhällskurser i stats- och kommunalkunskap m. m., omfattande föreläsningar i olika ämnen. Början gjordes den 23 oktober med redaktör Torsten Fogelqvists föreläsning om "Statsbegrepp och statsvälvningar i Sveriges historia" och har därpå följts av borgmästare G. A. Björkmans om "Statsmakternas organisation och arbetsmetoder", redaktör Karl Wards om "Medborgerliga rättigheter och skyldigheter" och jur. kandidat Eva Andéns om "Äktenskaps ingående och upplösning. Äkta makars rättsförhållanden". På nyåret vidtar kursens senare avdelning med föreläsningar av doktor Gulli Petrini: "Kommunal-lagarna", av doktor Nils Hellström (ämnet

ännu obestämt), av disponent Carl Wahren: "Ur Norrköpingsindustriens historia", av doktor Anna-Clara Romanus Alfvén: "Hem-mets hygien", av yrkesinspektris Kerstin Hesselgren: "Industrien och de sociala problemen".

De intressanta och instruktiva kurserna ha kunnat ordnas på särdeles tillfredsställande sätt i vad den ekonomiska sidan av saken angår, då Norrköpings stad på mycket goda villkor upplåtit hörsalen för föreläsningarna och redan före kursernas början 500 seriebiljetter lösts inom de i företaget engagerade kvinnoföreningarna. Ett beviljat statsbidrag säkerställde dessutom ekonomien.

S t o c k h o l m s k r e t s e n hade den 7 dennes offentligt diskussionsmöte i K. F. U. K:s stora sal i frågan: "Den högre kvinnliga utbildningen enligt skolkommissionens förslag". Som inledare framlade ledamoten av skolkommissionen fröken Anna Brita Bergstrand kommissionens synpunkter härvidlag och föreståndarinnan för Kjellberg-ska skolans Högre seminarium i Göteborg, fröken Thyra Kullgren sin ställning till det föreliggande förslaget, vilket i mycket formulerade sig till kritik av detsamma.

En särdeles livlig diskussion vidtog med inlägg av bl. a. dr Karolina Widerström, rektor Anna Sörensen, dr Karl Nordlund, rektor Maria Aspmann, dr Gulli Petrini.

S k e l l e f t e å k r e t s e n sammanträdde till ordinarie möte den 11 oktober, varvid kompletteringsval av styrelsen ägde rum, vilken nu består av fröknarna Fridner och Broman, fruarna Munktell, Larsson och Gordon. Beslut fattades att anordna en offentlig kurs i kommunal- och statskunskap med början i november och omfattande ett föredrag i veckan. Mötet avslutades med tesupé.

K a r l s k r o n a k r e t s e n sammanträdde den 17 oktober å flickläroverket, varvid fröken Hanna Andersson med ett orienterande föredrag inledde en diskussion om det nya skolförslaget. I diskussionen yttrade sig bl. a. ett femtontal närvarande lärarinnor. Ett angenämt samkväm utgjorde kvällens avslutning.

Brevväxling.

Diskussionen om skolförslaget.

Då jag icke har någon önskan att förlänga den i Hertha förda diskussionen om skolreformen, vill jag endast med anledning av fröken Kullgrens artikel i oktoberhäftet klarlägga några punkter, som vållat missförstånd.

Mitt yttrande: "för alla städer utom de största skulle bibehållandet av en statsunderstödd flickskola betyda indragandet av den planerade statliga flickskolan på platsen" innebär icke någon upplysning angående kommissionens kommande förslag. Jag har förutsatt som självklart, att ingen privat flickskola (utom möjligen en internatskola) skulle kunna tänkas bli föreslagen till statsunderstöd å plats, där elevantalet ej beräknades bli tillräckligt stort för att lämpligen uppbära en självständig flickskola. Förhållandena skulle ju bli helt andra än de nuvarande, när de högre allmänna läroverken nästan överallt måste bli samskolor för att tillgodose flickornas möjlighet till gymnasiestudier och en reduktion av klassernas antal i en flickskola till nära hälften betydligt inskränkte det totala antalet lärjungar på flickskolestadiet. I mitt uttalande underförstod jag alltså, att i regeln bibehållandet av en statsunderstödd privat flickskola betydde indragandet av den enda statliga A-flickskolan å plats, där sådan planerats.

Då fröken K. ifråga om lärarinneutbildningen för de högre skolorna fruktar, att "ett avbrott i nyutbildningen nu, då den nya skolorganisationen med dess ännu oanade konsekvenser är långt ifrån ett fullbordat faktum, skulle bli ödesdigert", vill jag lugna farhågorna genom upplysningen, att jag självfallet aldrig avsett något avrådande från seminarievägen under nuvarande förhållanden. Den första förutsättningen är, att statsmakterna tagit position till kommissionens förslag och beslutat en skolreform med ungefär samma verkningar på lärarnas ställning som för-

slaget innebär och vidare att staten icke i sammanhang med reformens planerande klarlagt sin ställning till de enskilda högre seminarierna i enlighet med den ståndpunkt, som reservationsvis framförts i kommissionens betänkande.

Slutligen några ord om "monopolet" på folkskolestadiet. Fröken K. använder visserligen icke detta ord i sin artikel, men hon säger: "i denna bottenskola (folkskolan) skola alla Sverges barn få den grundläggande undervisningen", utan att tillägga, att kommissionens förslag innebär, att (utom i vissa undantagsfall) "inga med denna skolform parallella läroanstalter må av stat eller kommun ekonomiskt understödjas, ej heller i annan form komma i åtnjutande av särskilda statsförmåner". Det betonas ju i betänkandet att "någon meningsskiljaktighet har icke förefunnits därutinnan, att ett allmänt förbud mot bedrivande av privat undervisningsverksamhet icke bör eller kan ifrågasättas". För min del har jag framhållit, att skillnaden ifråga om statsanslag icke skulle bli särskilt framträdande och att examensrättigheter för skolor på folkskolestadiet icke spelade någon roll, utan att den verkliga förändringen skulle bestå däri, att kombination med statsunderstödd högre undervisning ej skulle få äga rum och att skolorna skulle starkare kontrolleras. Jag har uttryckt min övertygelse, att enskilda skolor med enbart folkskolestadium skulle komma att existera, så länge allmänheten önskade sådana skolor Fröken K. påstår, att min åsikt blivit "kraftigt avvisad av folkskolemötet", ett påstående, som jag förgäves försöker utläsa ur besluten. Jag imponeras ej alls i samma grad som fröken K. av att "min tolkning i tydliga ord blev kritiserad av ett närvarande undervisningsråd". Diskussionen visade, att en rektor för en stor enskild samskola delade min uppfattning just ifråga om statsanslaget, och både före

och efter mötet hava kritiker, som noga studerat betänkandet, framhållit som sin åsikt, att just på lågstadiet privatskolor komma att existera utan statens stöd. Så säger t. ex. fröken Anna Whitlock i sin broschyr om förhållandena efter en eventuell reform: "vi finge i stället för de nuvarande privata skolorna eller skolklasserna, som bereda gossar till inträde i de allmänna läroverken, femklassiga privatskolor, som satte som sitt mål, att just deras lärjungar — flickor såväl som gossar — skulle bäst bestå i tävlan om tillträdet till realskolan". Detta är också min tro, men jag ser ingen olycka i en sådan utveckling, då jag hoppas, att folkskolans höjande i samband med dess ställning som verklig bottenskola och allmänhetens växande förtroende för denna skol-

form skall i förening med samhällets fortskridande demokratisering så småningom göra dessa privatskolor överflödiga.

ANNA BRITA BERGSTRAND.

Slutord i frågan.

Som jag saknar lust att i Herthas spalter åter upptaga till debatt de frågor, vilka fröken Bergstrand ännu en gång bragt på tal, ber jag blott att i privatskolefrågan få hänvisa fröken B. och andra intresserade till nyss utkomna berättelse över Trettonde allmänna svenska flickskolemötet, sid 81, rad 21 och följande. Det var, då dessa ord uttalades, som mötesdeltagarna tydligt lade i dagen sin uppfattning av frågan.

THYRA KULLGREN.

Notiser från bokvärlden.

Ullabella. Berättelse av *Marika Stjernstedt*. Albert Bonniers förlag.

Hade någon för en del år sedan kommit och påstått att författarinnan till *Det röda inslaget*, *Lilas äktenskap*, *Alma Wittfogels rykte* m. fl. romaner en dag skulle framträda med en bok som hon själv avser och karakteriserar som ungdoms- eller familjeläsning, skulle man tagit det hela som ett gott skämt. *Marika Stjernstedts* författaraspirationer gingo sannerligen inte tidigare i den riktningen.

Men nu ligger den vackra historien om lilla *Ullabella* på ens bord -- och ingen av förf:s romaner är annonserad på omslaget.

Det är emellertid en förtjusande bok, om ett litet tappert människobarns bekymmer och sorger. Fröjderna äro ytterst tunnsådda — allt intill bokens slut, vilket är så enkelt lyckligt för den lilla hjältinnans vidkommande som någonsin en hoppfull ungdomsfantasi vill föreställa sig li-

vets foglighet när det gäller en verkligt bra människas öde.

Barnet *Ullabella* är iakttaget med fin och säker förståelse, skildringen är en bit utmärkt barnpsykologi. Vid sidan av den lilla flickan, som med sin modiga vilja och sitt stora barnaallvar på något sätt smyger sig rakt in i ens hjärta, rör sig en del ypperligt tecknade figurer. *Marika Stjernstedts* speciella, torra humor är härvid på ett utmärkt sätt framträdande, den glimtar i förlösande stänk över Malins otillgängliga och kantiga tro-tjänarinnetyp och sanktionerar på sitt vis fru Corins trohjärtade och inbringande kvacksalveri.

Det ena med det andra gör *Ullabella* inte endast till en god utan också en rolig bok.

E. K-N.

Vindskamraterna. Roman av *Anna Wahlenberg*. Albert Bonniers förlag.

Anna Wahlenberg har tekniken inne, och *Vindskamraterna* är som

vanligt en välskriven bok. En annan sak är att man skulle vilja lämna frågan öppen om det är så stor mening med att skriva en tjock bok om att en stark, god och därtill rikt konstnärligt begåvad kvinna hart när "förblöder invärtes" därför att en älskvärd men grund manlig målar-kamrat på ett mycket vanligt vis överflyttar den mera högstämnda kärleken till henne i en mycket jordisk, hetblodigt erotisk tillböjlighet för en vacker men mediockert begåvad ung kvinnsperson.

Roande kommer nog emellertid denna bok att av somliga anses.

E. K-N.

Brittsommar av *Jeanna Oterdahl*. J. A. Lindblads förlag.

Under titeln "Brittsommar" har Jeanna Oterdahl sammanfört ett antal längre och kortare noveller, av vilka några förut varit synliga i tidskriften eller julpublikationer. Samlingens namn synes vara valt med hänsyn till att flere av berättelserna handla om ömhetskänslor, som leva kvar eller oväntat spira upp hos ej längre unga människor och som ha något av brittsommarens vemodsmätade skönhet och genomskinligt klara rymd. Jeanna Oterdahl besitter en speciell förmåga, att i korta drag ge en stark stämning och därför är novellen eller den korta berättelsen hennes naturliga element. Vad hon skrivit för barnen är nog hennes yppersta saker, och kanske har hon aldrig nått högre än i "Den lilla drottningen", om än denna lilla bok ger mer åt äldre läsare än åt barn. De starkaste sakerna i "Brittsommar" äro enligt anmälares mening inledningsberättelsen "Fylgia" och den tragiska "Bäcktorpet", liksom "Minnenas träl" är den mest betydande bland de längre. Man upplever den stillastående småstadsidyllen, när man läser den.

Det vilar en blid, litet vemodig stämning över hela boken, och varje sida i densamma talar om en fin och ädel författarpersonlighet. Läsningen ger en litterär njutning, men först och främst gläder man sig över bokens höga ideella värde.

F. E.

En fågel sjöng. Samlade sagor i original och bearbetning av *Sigrid Elmlblad*. J. A. Lindblads förlag.

Det är tydligen ingen lätt sak att skriva sagor, som ge något nytt och originellt. Läser man efter varandra några stycken av de årligen återkommande julpublikationerna för barn, får man ett tämligen hopplöst intryck av hur många gånger de stående sagomotiven äro stötta och blötta, genomtröskade och vända på alla möjliga sätt. I Sigrid Elmlblads sagor möter dock ofta en självständig ton, och de ha nästan alla förtjänsten att vara piggt och hurtigt berättade. Även illustrationerna (av Saga Walli) äro trevliga och en smula ovanliga. Den sista berättelsen, "Pappas fiende", hör knappast hemma i en sagosamling och verkar ganska gjord. En åtta-, nio-åring, som är så lillgammal, att hon berättar om sig själv: 'Man skall älska sina fiender', sade jag undervisande" behöver nog inte se efter i "ordförklaringarna" vad ordet fiende betyder.

F. E.

Insända böcker.

P. A. Norstedt & Söner: **England om hösten 1851** av *Fredrika Bremer*. Utgiven och kommenterad av *Klara Johanson*.

Sveriges kristliga studentrörelses förlag: **Studier och bilder från det nya Kina** av *Ingeborg Wikander*.

Svenska Andelsförlaget: **Om Rudolf Steiners uppfostrings- och undervisningskonst**. Övers. av artiklar i veckotidningen "Das Goetheanum" av G. K.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.
Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 5:50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: $\frac{1}{4}$ år kr. 6:50; $\frac{1}{2}$ år kr. 3:50; $\frac{3}{4}$ år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan 11, Stockholm*. Redaktions-tid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3*. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag*. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

CARL OLOF ROSENIUS

Hans liv och förkunnelse
av Fil. Kand. SVEN LODIN.
Häft. 2:50.

FRÅN FORNA DAGAR OCH FLYDDA ÅR

Missionsskrift
av EMELIE LUNDAHL. Häft. 2:—.

VID KORSETTS FOT

av A. FIBIGER.
Häft 5:50. Praktband 10:—.

FREDRIK HAMMARSTEN

Några minnesblad
ur hans liv och verksamhet.
Häft. 1:50.

VINDSJÖ KLOSTER

och andra ber.
av ANNA ÖLANDER.
Häft. 3:25. Klotb. 5:—.

L Ä R J U N G A L I V

Tankar av
ANNA ÖLANDER
Häft. 2:75. Klotb. 4:50.

I SKOLEN UNDFÅ KRAFT

av Rektor JOH:S RINMAN
Häft. 1:50.

HERREN SKALL GÖRA UNDER IBLAND EDER

av Rektor JOH:S RINMAN
Häft. 1:50.

Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens Bokförlag,
3 STOCKHOLM 3

Dr. ELIN BECKMAN Hetluftinstitut

Hetluft, Diathermi, Konstgjord högländssol, Massage.

Rheumatism, gikt, *nervsmärtor*, ledutgjutningar och -stelheter, frostsador och börjande ålderdomsbrand, allm. kraftnedsättning etc.

Riks 105 52.

Barnhusgatan 12. Vardagar halv 3—4.

Allm. Br. 45 52.

Under sommaren i Södertälje: Vard. 3—4. Tel. 1250.

A.-B. John V. Löfgren & C:o

Kungl. Hovleverantör

Riks 4 29 **Fredsgatan 3 Stockholm** A. t. N. 5048

Sverges äldsta, största och
bäst renommerade *specialaffär* i

**Siden- och Ylle-
klänningstyger**

Prover till landsorten sändas *gratis*
och *franco*

INNEHÅLL.

Orientering i giftermålsbalken. I.

Fredrika Bremers nya bok. Av *Hilma Borelius.*

Kringblick.

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Brevväxling: Diskussionen om skolförslaget. Av *Anna Brita Bergstrand.* Slutord i frågan. Av *Thyra Kullgren.*

Notiser från bokvärlden.

EN TREVLIG AVDELNING
HAR ÖPPNATS Å

FÖR PÅBÖRJADE OCH RITADE

HANDARBETEN

SILKE I ALLA FÄRGER FÖR VIRKNING OCH STICKNING AV JUMPERS.

BRODÉRSILKE, BRODÉRGARN, LINNE OCH BOMULL.

ULLGARN ALLA SORTER FÖR
STICKNING OCH VIRKNING

Firma

Selma Hägglund

Parfym-Magasinet

38 Hamngatan 38 - STOCKHOLM

Allm. Tel. N. 84 07   Riks Tel. 23 57

Utan mellanhänder

KJOLAR

OGH

KLÄNNINGAR

i lager och på beställning

billigast.

Stockholms Kjolfabrik

Malmkillnadsgatan 9, 2 tr.

R. 121 46.

N. 474.